

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 778/2015

27.01.2016. године

Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Љубице Милутиновић, председника већа, Биљане Драгојевић и Слађане Накић Момировић, чланова већа, у парници тужиоца Д.Н. из Б., чији је пуномоћник адвокат С.Р. из Б., против тужене Републике Србије – Министарства одбране, коју заступа Дирекција за имовинскоправне послове МО из Београда, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж бр.14669/11 од 23.10.2013. године, на седници одржаној 27.01.2016. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж бр.14669/11 од 23.10.2013. године и пресуда Првог основног суда у Београду П бр.503/11 од 28.10.2011. године и предмет уступа Вишем суду у Београду на поновно суђење, као стварно и месно надлежном првостепеном суду.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П бр.503/11 од 28.10.2011. године, у ставу првом изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да тужиоцу исплати износ од 200.000,00 динара, на име накнаде нематеријалне штете због повреде права личности са законском затезном каматом почев од 28.10.2011. године па до исплате. У ставу другом изреке, одбијен је приговор литиспенденције. У ставу трећем изреке, обавезан је тужилац да туженој исплати парничне трошкове у износу од 5.000,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж бр.14669/11 од 23.10.2013. године, у ставу првом изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду у ставу првом изреке. У ставу другом изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке пресуде Првог основног суда у Београду, тако да свака странка сноси своје трошкове поступка. У ставу трећем изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права. У ревизији је указао на постојање неуједначене судске праксе по питању стварне надлежности судова и мериторног одлучивања судова у истој чињеничној и правној ситуацији у споровима војних обвезника – резервиста против тужене државе, ради исплате тзв. ратних дневница и накнаде нематеријалне штете због дискриминације.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 399. Закона о парничном поступку – ЗПП („Сл. гласник РС“, број 125/04, 111/09), који се примењује на основу члана 506. став 1. ЗПП („Сл. гласник РС“, број 72/11) у вези са чланом 23. Закона о изменама и допунама ЗПП („Сл. гласник РС“, број 55/14), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању на којем су засноване ове пресуде тужилац је као војни обвезник био у резервном саставу Војске Југославије, мобилисан и војно ангажован у периоду од 11.04.1999. до 22.06.1999. године. Тужена није исплатила тужиоцу дуговане износе на име дневница у складу са Правилником о накнади путних и других трошкова у Војсци Југославије, које је он потраживао у овој парници и у погледу којег захтева је тужба правноснажним решењима одбачена. Споразумом закљученим између Владе Републике Србије и штрајкачког одбора ратних војних резервиста Општина Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, регулисана је исплата помоћи наведеним неразвијеним општинама, а преко њих исплата накнаде ратним војним резервистима са тог подручја. Тужилац сматра да је таквим поступањем тужене и њених органа дискриминисан у односу на војне резервисте обухваћене споразумом и по том основу потражује накнаду проузроковане нематеријалне штете повредом права личности, опредељеном у износу од 200.000,00 динара.

На основу овако утврђених чињеница, нижестепени судови су закључили да тужиоцу не припада тражена накнада нематеријалне штете, због повреде права личности учињене дискриминацијом од стране тужене, која би се састојала у неједнакој исплати припадајућих ратних дневница. Према ставу тих судова тужилац није доказао постојање дискриминаторског поступања тужене и њених органа према тужиоцу у смислу члана 2. став 1. тачка 1. Закона о забрани дискриминације, у вези са одредбама члана 21. став 4. Устава Републике Србије, која би била у узрочно последичној вези са нематеријалном штетом насталом повредом права личности тужиоца и представљала основ за накнаду штете незаконитим и неправилним радом државних органа у смислу члана 172. став 1. Закона о облигационим односима. Зато су у том делу тужбени захтев одбили као неоснован.

Тужичевом ревизијом се основано указује да су разлози нижестепених судова нејасни и противречни и да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање значајно за пресуђење остало непотпуно утврђено.

Приликом одлучивања о захтеву за накнаду штете нижестепени судови су погрешно применили одредбе Закона о забрани дискриминације не наводећи јасне и непротивречне разлоге (чињеничне и правне природе) о основу одговорности тужене из члана 472. Закона о облигационим односима. У време закључења и извршења споразума као акта из којег, према наводима тужбе, проистиче учињена дискриминација, Закон о забрани дискриминације није био део позитивног националног законодавства, будући да је објављен у „Службеном гласнику РС“, број 22/09 дана 30.03.2009. године и да је ступио на снагу 07.04.2009. године.

По схватању Врховног касационог суда постојање основа за накнаду штете због повреде права личности узроковане дискриминаторским понашањем оцењује се у овом случају према одредби члана 21. Устава Републике Србије и члана 14. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези члана

1. Првог протокола уз ову Конвенцију, која се непосредно примењују (члан 145. став 2. Устава РС). Зато су нижестепени судови били у обавези да оцене да ли је тужилац претрпео дискриминацију оспореном радњом тужене имајући у виду да ли се са њим поступало друкчије него са другим лицима у сличној ситуацији (недозвољени основ) и да ли постоји разумно и објективно оправдање разлике у поступању од стране државе.

Основаност захтева тужиоца за накнаду нематеријалне штете зависи и од постојања његовог потраживања према туженој на основу којег он има легитимна очекивања да му захтеване дневнице буду исплаћене и да ли је тужена, правећи разлику на основу његовог личног својства као што је пребивалиште, према њему поступала другачије без разумног и објективног оправдања.

Нижестепени судови су пропустили да утврде да ли је за период проведен у ратној јединици тужиоцу исплаћена нека накнада, која, и у којем износу на име дневница и за које дане, у складу са Правилником о накнади путних и других трошкова у Војсци Југославије, као и да ли је тужилац од престанка војне службе па до подношења ове тужбе подносио туженој захтев ван суда за исплату неисплаћених дневница, а с тим у вези да утврде да ли је био у истој чињеничној и правној ситуацији у односу на остале војне резервисте за које је тужена закључила наведени споразум.

Из садржине записника у списима и образложења првостепене пресуде произилази да је тужилац саслушан као странка навео да му је за времеведено у ратној јединици извршена исплата неких дневница, за које сматра да не одговарају висини дневница које му припадају по Правилнику тужене. Ову изјаву судови нису ценили, нити је тим поводом утврђено да ли је у погледу висине припадајућих и исплаћених дневница војним резервистима, па и тужиоцу у конкретном случају, дошло до неједнаке исплате и стављања тужиоца у неједнак положај у односу на друге ратне војне резервисте које су ту накнаду примили, како он тврди у тужби.

Влада Републике Србије је 17.01.2008. године потврдила Споразум од 11.01.2008. године, закључен са Штрајкачким одбором ратних војних резервиста са пребивалиштем у седам означених општина са статусом неразвијених, којим је регулисана исплата ратних дневница у виду финансијске помоћи преко њихових општина. Закључком Владе одређено је да се изврши пренос новчаних средстава на посебне рачуне наведених општина, те да се ратним војним инвалидима и резервистима из ових општина исплати накнада у складу са закљученим споразумом, под условима да се та лица одрекну свих потраживања у споровима које су водили пред парничним судовима.

Према постигнутом споразуму и закључку Владе РС исплата се врши у виду финансијске помоћи ратним војним резервистима који имају пребивалиште на територији Општине Куршумлија, Лебана, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, који имају статус неразвијених општина. Међутим, по оцени Врховног касационог суда, статус социјалне угрожености и имовно стање које оправдава финансијску помоћ државе (у било којем облику), подразумева и обавезу примаоца да докаже такав статус као основ за ова давања. Како ни споразум ни закључак Владе не захтевају да ратни војни резервисти пруже доказе о имовном стању или социјалној угрожености, било је неопходно утврдити и на

који начин и под којим условима су вршене исплате ратним војним резервистима са територија наведених општина, да би се могло оценити да ли би исплата дневница била извршена и тужиоцу да је имао пребивалиште на територији ових општина.

За правилно пресуђење потребно је да се утврде и узму у оцену наведене чињенице. При томе терет њиховог доказивања почива на туженој, која мора доказати да је постојало разумно и објективно прихватљиво оправдање за евентуално различито поступање према војним обвезницима – резервистима у погледу исплате ратних дневница.

Из наведених разлога Врховни касациони суд је применом члана 406. став 1. и 407. став 2. ЗПП, одлучио укидањем обе нижестепене пресуде. При томе је с обзиром на правну природу потраживања истакнутог тужбом предмет уступљен на поновно суђење стварно и месно надлежном вишем суду као првостепеном, на основу новелиране одредбе члана 23. став 1. тачка 7. Закона о уређењу судова („Сл. гласник РС“, број 116/08..101/13), и члана 31. у вези члана 7. Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова („Сл. гласник РС“, број 101/13 од 20.11.2013. године, који се примењује од 01.01. 2014. године), те члана 4. став 1. тачка 1. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава („Сл. гласник РС“, број 101/13).

**Председник већа - судија
Љубица Милутиновић, с.р.**